JÄMSTÄLLDHETS MYNDIGHETEN

2026-11-16
Jämställdhetsmyndigheten
info@jamstalldhetsmyndigheten.se
Diarienummer: ALLM 26/00281

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till s.sof@regeringskansliet.se
Diarienummer S2026/01742

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ PROMEMORIAN DS 2026:18 SLUTREDOVISNING AV TILLÄGGSUPPDRAGET OM STÄRKT SAMVERKAN MELLAN SOCIALTJÄNST OCH BARN- OCH UNGDOMSPSYKIATRI I BROTTSFÖREBYGGANDE SYFTE

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker delegationens förslag, men anser att flera av dem tydligare behöver uppmärksamma bredden av det våld som barn kan utsättas för och omfatta hedersrelaterat våld och förtryck, sexuell exploatering, prostitution och människohandel samt mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I den fortsatta beredningen behöver det i större utsträckning analyseras vilka effekter förslagen kan innebära för flickor och unga kvinnor samt för pojkar och unga män. Nedan sammanfattas några synpunkter till den fortsatta beredningen:

- Det är av stor vikt att hedersrelaterat våld och förtryck, sexuell exploatering och människohandel samt mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ingår i utformandet av ett kunskapsstöd. Det är på samma sätt viktigt att detta ingår i framtagandet av rutiner och att kunskap om detta finns i den konsultationsfunktion som föreslås.
- Det konsultativa stödet bör omfatta alla barn och unga med psykisk ohälsa och inte begränsa sig till målgruppen för tilläggsuppdraget.
- I framtagandet av ett nationellt kunskapsstöd, utformningen av konsultationsfunktionen och framtagandet av rutiner bör de slutsatser och resultat i Jämställdhetsmyndighetens och Brottsförebyggande rådets (Brå) uppdrag att sammanställa kunskapen om sambanden mellan våldsutsatthet i barndomen och senare involvering eller utnyttjande i kriminalitet omhändertas.
- Det fortsatta arbetet bör kompletteras med en mer genomarbetad jämställdhetsanalys där kopplingarna mellan gängkriminalitet och hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuell exploatering och människohandel bör tas om hand i den fortsatta beredningen av förslagen. Detta för att möjliggöra ett bättre stöd och hjälp för utsatta flickor och unga kvinnor samt för pojkar och unga män vilket därigenom kan minska risken för att de dras in i kriminalitet.

Synpunkter enligt utredningens disposition

12.2 Ett nationellt kunskapsstöd till regioner och kommuner samt lättillgängliga kunskapshöjande insatser

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget att ett nationellt kunskapsstöd bör tas fram. Myndigheten instämmer också i att en del av kunskapsstödet bör innehålla ett avsnitt som behandlar på vilket sätt våldsutsatthet hos ett barn kan identifieras samt innehålla rutiner för hur arbetet bör gå till vid en sådan upptäckt.

Myndigheten vill påtala vikten av att de olika våldsformerna inom paraplybegreppet mäns våld mot kvinnor beaktas vid utformandet av ett kunskapsstöd samt i framtagandet av rutiner. Rutinerna bör omfatta barn som utsätts för våld av sina föräldrar eller andra närstående, barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, sexuell exploatering och människohandel, barn som utsätts i en egen nära relation (såsom av partner eller före detta partner) samt barn som bevittnar eller upplever våld i hemmet.

Myndigheten vill också lyfta att rutinerna bland annat behöver innefatta hur personal kan möjliggöra enskilda samtal med barnet då det kan vara vårdnadshavare eller andra medföljande som är den som utsätter barnet för våld. Även om barnet är utsatt för våld av någon annan än den medföljande kan närvaron av andra vuxna minska möjligheten att barnet berättar om utsatthet, exempelvis vid utsatthet för sexuell exploatering.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer med delegationen att kunskapsstödet bör innehålla information om sambandet mellan utsatthet för våld i hemmet och risk för att involveras i kriminalitet. Vi vill dock påtala att även kopplingen till övriga våldsformer även utanför hemmet som nämnts ovan bör omfattas. Exempelvis kan barn och unga när det gäller människohandel utsättas för människohandel i syfte att begå brott. Att identifiera och ge stöd till barn som groomas och exploateras för kriminella ändamål kan därför bidra till att stoppa kriminella karriärer[1].

Jämställdhetsmyndigheten och Brå har i regleringsbrev för 2026 fått i uppdrag att sammanställa kunskapen om sambanden mellan våldsutsatthet i barndomen och senare involvering eller utnyttjande i kriminalitet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2028. Myndigheten vill i sammanhanget påtala vikten av att ansvariga för att ta fram rutiner och nationellt kunskapsstöd tar del av slutsatser och resultat i det uppdraget.

12.3 Inrätta en professionsstödjande konsultationsfunktion i samtliga regioner för rådgivning och hänvisning avseende psykisk ohälsa hos barn och unga

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget att inrätta en professionsstödjande konsultationsfunktion och instämmer i att funktionen bör bemannas av personal som har kunskap om barn och unga som är i eller riskerar att hamna i kriminalitet och som uppvisar psykisk ohälsa. Vidare instämmer vi i att funktionen bör ha rutiner för att identifiera våldsutsatthet. Myndigheten vill även i detta sammanhang lyfta vikten av

[1] Jämställdhetsmyndigheten (2025), *Att förebygga våld är att förebygga brott* (2025:18)

att rutinerna omfattar alla former av våld mot barn, inklusive sexuell exploatering, människohandel, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer med delegationen i, och vill understryka, att det konsultativa stödet bör omfatta alla barn och unga med psykisk ohälsa och inte begränsa sig till målgruppen för tilläggsuppdraget. Myndigheten vill poängtera att psykisk ohälsa och våldsutsatthet hos barn och unga behöver förstås i ett sammanhang. Våld kan vara en bakomliggande orsak till psykisk ohälsa, samtidigt som psykisk ohälsa kan samverka med andra faktorer som ökar barns och ungas sårbarhet för våld och exploatering.[2] Att fånga upp barn och unga med psykisk ohälsa och identifiera eventuell våldsutsatthet är därför en mycket viktig del av det långsiktiga arbetet med att förebygga att barn själva involveras i kriminalitet.

12.4 Vidareutveckla samverkansformen SSPF samt utveckla, sprida, förvalta och följa upp arbetet med SSPF och SIG

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om SSPF (Skola, socialtjänst, polis och fritd) och SIG (Sociala insatsgrupper) men vill i sammanhanget framhålla hur könsnormer ofta påverkar hur psykisk ohälsa och psykiatriska tillstånd kommer till uttryck hos flickor och pojkar samt hur deras symtom uppmärksammas och bedöms.[3] Myndigheten anser därför att den föreslagna vägledningen för hur och när regionen bör delta i SSPF bör beakta såväl könsnormers betydelse för symtombild liksom skillnader gällande upptäckt och bedömning av vårdbehov. Detta är viktigt för att flickors och pojkars vårdbehov ska identifieras på likvärdiga grunder och för att rätt verksamhet inom regionen ska involveras utifrån barnets individuella behov.

12.5 Utveckla och verksamhetsanpassa arbetet med individbaserad systematisk uppföljning för SSPF och SIG

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget och vill lyfta värdet av att använda variabeln kön i uppföljningen som ett sätt att se om insatserna är jämlika eller om det finns omotiverade skillnader mellan flickor och pojkar.

13.6 Konsekvenser av lämnade förslag för jämställdheten

Delegationen beskriver att flickor anses ha ett begränsat inflytande i de kriminella nätverken, även om de själva dras in via relationer eller ekonomiska behov. Jämställdhetsmyndigheten anser att denna bild och analys behöver fördjupas och breddas. Analysen bör även belysa kopplingarna mellan gängkriminalitet och hedersrelaterat våld och förtryck. Kriminalitet kan för barn och unga som lever i hedersrelaterat våld och förtryck uppfattas som en väg ut ur en hederskontext, samtidigt som kriminalitet och hedersstrukturer förstärker varandra inom släktbaserade kriminella nätverk.[4] Jämställdhetsanalysen bör därför belysa om och hur ökad tillgång till stöd, vård och

[2] Jämställdhetsmyndigheten (2025), *Att se, agera och förändra* (2025:5); Jämställdhetsmyndigheten (2026), *Det gränslösa våldet* (2026:1)

[3] Jämställdhetsmyndigheten (2021), *Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa* (2021:2), s. 17, 66, 69.

[4] SOU 2026:53, s. 270, 360.

behandling kan bidra till att flickor och pojkar kan lämna en hederskontext utan att dras in i kriminalitet.

Jämställdhetsmyndigheten vill också framhålla att det finns tydliga kopplingar mellan sexuell exploatering, prostitution, människohandel och organiserad brottslighet. Barn och unga som utnyttjas i dessa miljöer riskerar att inte identifieras som brottsutsatta, vilket i sin tur kan innebära att de inte får det stöd, hjälp och vård som de behöver.[5]

För att säkerställa att förslagen bidrar till de jämställdhetspolitiska delmålen bör det fortsatta arbetet kompletteras med en mer genomarbetad jämställdhetsanalys. Kopplingarna mellan gängkriminalitet och hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuell exploatering och människohandel bör tas om hand i den fortsatta beredningen av förslagen. Detta för att möjliggöra bättre stöd och hjälp för utsatta flickor och pojkar vilket därigenom kan minska risken för att de dras in i kriminalitet.

14.2 Att inkludera alla berörda verksamhetsområden i det lokala brottsförebyggande arbetet

Delegationen beskriver utmaningen, som Jämställdhetsmyndigheten har sett i sin fördjupade uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra[6], att det traditionella brottsförebyggande arbetet är högre prioriterat i kommuner över lag än vad arbetet mot till exempel våld i nära relation är. Delegationen rekommenderar att arbete vidhålls gällande samordning av det verksamhetsnära stöd som statliga aktörer genomför i syfte att stötta och effektivisera det lokala brottsförebyggande arbetet. Jämställdhetsmyndigheten instämmer i denna rekommendation och vill påtala vikten av att arbetet mot våld mot barn, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuell exploatering och människohandel samt mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer integreras i högre utsträckning i det lokala brottsförebyggande arbetet. Detta bör även vara ett fokus i samordningen av det verksamhetsnära stödet i det lokala brottsförebyggande arbetet.

För Jämställdhetsmyndigheten

Caroline Fransson
Avdelningschef

Eva-Maria Ambesjö Fredriksson
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har enhetschef Solveig Svanberg deltagit.

[5] Jämställdhetsmyndigheten (2026), Arbete mot prostitution och människohandel i Sverige 2025, rapport 2026:13, s. 40.

[6] Jämställdhetsmyndigheten (2024), Kommuners förutsättningar i arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Underlagsrapport 2024:7. S. 10.